

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 730

CHICAGO, ILL., 8. septembra (September 8th), 1921.

LETO—VOL. XVI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

ZDRUŽEVALNA KONVENCIJA S. N. P. J. IN S. D. P. Z.

Človeštvo napreduje v znamenju združevanj, v koncentriranju sil. Čim bolj se pomika družba naprej, večje je združevanje, popolnejša je koncentracija sil.

Ljudje se združujejo, da si medsebojno pomagajo, da se združeno branijo, pa tudi, da združeno napadajo. Edino združevanje, ki ima pomen za civilizacijo, je združevanje za medsebojno pomoč.

Posameznik kot posameznik ne šteje ničesar. Toda organizacija sestoji iz posameznikov, kakor stavba iz posameznih opek in kamnov. Čudovita je moč organizacije in organiziranega dela.

Slovenske podporne jednote in zveze so se organizirale za medsebojno pomoč. Porodila jih je potreba. Država, taka kot je, še ne skrbi za svoje prebivalce kot bo skrbela nekoč, ko jo bo ljudstvo reorganiziralo v korist vsega ljudstva. Podporne organizacije vrše torej funkcijo, ki bi jo morala vršiti država in ki jo bo vršila prej ali slej. Breme medsebojnega podpiranja v boleznih in nesrečah in v podpiranju sirot in vdov leži še direktno na ljudskih plečih. Raditega podporne organizacije.

Majhen je bil začetek na polju slovenskih podpornih društev. Kakor vsaka stvar, tako so se razvijala tudi ta in se izpopolnjevala. Pojavljale so se različne centralne organizacije in skoro vse so uspevale, ker so bili takrat še pogoji za uspevanje. Danes jih ni, za nobeno jugoslovansko podporno organizacijo jih ni, in katera še napreduje, nima nobene garancije, da bo šel njen napredek še dolgo nemoteno naprej. Treba je torej iskati pogojev in če jih ni, jih je treba ustvarjati. Od tod zahteve po združenju slovenskih podpornih organizacij. Vsled tega vzroka so se tudi hrvatske podporne organizacije pričele zanimati za združenje.

Živimo v dobi, ko je svet v kaosu razdruževanja. In ker se razdružuje, tudi trpi. Isto velja, v manjšem obsegu, za slovenske podporne organizacije. Kakor gobe po dežju so se pojavljale. Večina njih se je prištevajo naprednim, vse so imele le eno zadačo: podpirati svoje članstvo. Ali je bilo treba toliko organizacij za enak namen? Da, potrebno je bilo. Med njimi se je vršila tekma, vršil se je konkurenčni boj, kakor se vrši v navadnih trgovskih obratih. Ljudje so pri tem dobivali smisel za organizacijo. Morala je poseči vmes država, regulirati je morala prispevke, kajti proces vseh podpornih organizacij je bil enak. Podporne organizacije same, večje in dalekovidnejše, so sestavile na podlagi proračunov plačilne lestvice, zahtevala se je takozvana solventnost, in od tistega časa je prenehalo že precej podpornih organizacij s poslovanjem, ene so se združile, druge se bore za obstanek, in so take, ki napredujejo nemoteno.

Združevalno delo ni lahko. In ker ni, sta zastopani na združevalni konvenciji v Clevelandu le dve pod-

porni organizaciji: SNPJ in SDPZ. Tako daleč se je vendar prišlo, po tolikih konferencah, po tolikem pisanju, po izrednih konvencijah, po splošnih glasovanjih za sprejem ali odklonitev združevalne pogodbe.

Clevelandska združevalna konvencija je važna. Izvršiti ima mnogo notranjega dela za skupno organizacijo. Določiti mora tudi smer, po kateri bo korakala v bodočnosti.

Med vsemi slovenskimi podpornimi organizacijami je najhitreje napredovala SNPJ. Porodila jo je potreba po napredni podporni organizaciji in ta pogoj ji je bil dinamika za razvijanje. Idealni ljudje, slovenski sodrugi, so agitirali zanjo, žrtvovali so svoj čas in sredstva, da imamo danes tu organizacijo, na katero je nosen naš narod.

Mnogo energije so naši sodrugi izčrpali v agitaciji za to jednoto. Nekateri so postali zanjo tako aktivni, da so na vse drugo pozabili, prenehali so biti aktivni v organizaciji, ki je za človeštvo mnogo važnejša, kakor pa podporne organizacije. Zapustili so delo v socialistični organizaciji.

Podporne organizacije so le začasno sredstvo za medsebojno pomoč, one so plod ameriških razmer. Podporna organizacija ni cilj delavstva. Ona je le pripomoček za medsebojno podpiranje na poti k cilju. Delavec, če je zaveden, ne bi smel koncentrirati vseh svojih aktivnosti za podporno organizacijo. Podporne organizacije niso bojno sredstvo za delavski razred. To dejstvo polagamo v razmišljanje delegatom in delegatinjam na clevelandski konvenciji.

Mi pozdravljamo združenje SNPJ in SDPZ. Obžalujemo le, da ni to združenje popolnejše. Ker ni, se bo propaganda za združenje še ostalih slovenskih podpornih organizacij nadaljevala in to bo jemalo nadaljne agitatorične sile delavskemu gibanju. Ako bi bilo sedanje združenje splošnejše, bi mnogi obrnili svojo pozornost drugam, obrnili bi jo na polje organiziranih delavskih bojev.

Iz razprav o konvenciji v glasilu "Prosveti" je razvidno, kako različna, naravnost nasprotujoča mnenja vladajo med članstvom. Konservativna struja postaja jačja. Medtem se je agitacija v SNPJ, kakor tudi v SDPZ za organiziranje v delavsko politično organizacijo, s tem mislimo socialistično organizacijo, zanemarljiva. Kolikor jo je še, se vrši od zunaj; od znotraj se pojavi le tuintam v kakem društvu.

Prejšnja leta je bilo drugače. Skoro vsi delegati in glavni odborniki so bili člani socialistične organizacije. Danes se ji mnogi izogibajo. Veliko jih je v boju proti nji.

Ogromna večina članov naših podpornih organizacij so delavci. V rudnikih, premogovnikih in plavžih najdete naše ljudi pri najnapornejših delih. Izkoriščanje v teh obratih je najhujše, v njih se izpije naj-

več življenjske moči. Razredni boj ima v teh industrijah najbolj izrazite oblike.

Nobena podporna jednota ali zveza ne more spremeniti teh razmer, niti jih nobena ne skuša spremeniti kot taka. To ni naloga podpornih organizacij. Toda one lahko pomagajo, one lahko navajajo in vzgajajo članstvo, da pristopa v unije in v socialistično organizacijo, kajti te se bore za spremenitev razmer, za spremembo sistema, za izboljšavanje življenjskega stanja delavskega ljudstva.

Delegatom in delegatinjam združevalne konvencije v Clevelandu polagamo, da je poleg združevanja v podporne organizacije važno še eno združevanje: združevanje v organizacije, ki vrše boj za boljšo bodočnost delavskega ljudstva. Poleg podpornega in kulturnega dela imejte pred očmi tudi delo za cilje zavednega proletariata.

V tem smislu vas pozdravljamo.

Teror v Zapadni Virginiji.

V nobeni državi Unije, niti v južni Coloradi, ne žive premogariji pod takim terorizmom, kakor v Zapadni Virginiji. Potrpežljivost premogarjev je prikopala do vrha in sedaj ni več potrpežljivosti. Sili se upirajo s protisilo, toda premogariji bodo zgubili igro, dasiravno je možno, da se razmere spremenijo nekoliko na bolje.

Tudi Gompers je podal izjavo, v kateri očita dnevnemu časopisju, da ni predočilo zadeve premogarskih uporov svojim čitateljem v pravi luči. Obsoja nasilje, toda dostavlja, da je brezmiselno potlačevati premogarske upore, ako se ne odpravijo vzroki, ki med premogariji povzročajo tako razpokošenje.

Prvo, kar bi bilo treba odpraviti v Z. Virginiji, je privatna armada premogovniških družb. Delavci živijo v suženjskih, brezpravnih razmerah. Kompanije imajo svoje armade, svojo policijo, občinski in okrajni uradniki so na njihovi strani. Premogariji so v vseh ozirih odvisni od družb, katere faktično lastujejo pokrajino premogovnih polj in vse, kar je pod njimi in na njih.

Kakor v vsakem večjem delavskem boju, tako se je tudi v tem postavila vlada na stran bogatih družb. Gompers ji to očita, pa ne bo nič pomagalo.

Nesmiselno je grajati samo vlado. Gompers ve, katere interese zastopa stranka, ki je na krmilu. On od nje ni mogel pričakovati, da se bo postavila na stran delavstva v takih bojih. Še nobena administracija se ni, pa naj je že bila republikanska ali demokratična. Povsem drugače bi bilo, ako bi sedelo v kongresu vsaj petdeset socialistov. Ti bi bili v stanu napraviti na vlado tak pritisk, da bi morala vsaj nekaj ukreniti v prid delavstvu, ne pa samo pošiljati armado proti delavstvu, kot se do dosedaj dogaja.

Delavstvo v Z. Virginiji ni hotela pri zadnjih volitvah glasovati za socialistične kandidate. Poslalo je v zvezi kongres in v legislaturo v Charlestonu demokrate in republikance, katere so nominirale premogovniške družbe. Pri zadnjih novemberskih volitvah je bilo v Zapadni Virginiji oddanih glasov:

za Hardinga	282,007
za Coxa	220,789
za Debsa	5,618

To je slika zavednosti in nezavednosti ameriškega delavstva. Čuti kapitalistični bič, dogodi se, da se mu

s silo upira, apelira na kongres, unije kliče na pomoč, svoje najboljše orožje pa zanemarja.

Kaj pa naj delavstvo stori za svoje tovariše na bojiščih Zapadne Virginije? Moči nima druge, kakor moralen pritisk na vlado, pa še ta je slab. V takih okoliščinah delavstvo mora biti tepeno. In vendar so tu prilike, ki omogočujejo delavstvu pridobiti mnogo večje uspehe z veliko manjšimi žrtvami; ogromne stavke in sodnijske persekucije zahtevajo vsakojake žrtve.

Dokler ne bo ameriško delavstvo socialistično mislilo, dokler ne bo zavel v njegove strokovne organizacije socialistični duh, toliko časa bo izgubljalo bitke in njegove življenjske razmere se bodo slabšale.

Razredni boji v preteklosti.

Davno preden so se ustanovile delavske organizacije in po vsem svetu razširila socialistična načela, so se že bili silni in hudi razredni boji. Zgodovina nam pripoveduje, da so že v starem Rimu eksistirale mogočne delavske razredne korporacije. Numu Pompiliju, ki je bil najbrž prvi organizator delavstva v Evropi, se je posrečilo že v onih davnih časih prav močno organizirati skoraj vse stroke delaveev. Organiziral je kotlarje, mizarje, izdelovatelje godal, barbarje in čevljarje vsake posebej, ostale stroke pa skupno. Značilno bojevitost in vztrajnost so kazale vse te organizacije. Dolgotrajne stavke, burni shodi in demonstracije po ulicah niso bile nič nenavadnega v starem Rimu.

Ali veliko prej in še v večjem obsegu so se bili razredni boji v drugih krajih sveta. Ko je prevladoval v Evropi še najhujši barbarizem, so že eksistirale na Kitajskem velike in mogočne delavske in kmečke organizacije. Organizacija Kung-So je združevala milijone delaveev vseh strok. Imela je svoj centralni odbor in rezervne sklade. Tudi kmetje so bili združeni v Kung-So, v katerega področje so spadale tudi razne konzumne in proizvajalne zadruge. Toda zgodovina nam pripoveduje, da so razredne, kmečke in delavske organizacije eksistirale že celo v babilonski dobi. Organizacija lesnih delaveev in kamnolomcev v Palestini je bila ustanovljena v letu, ko so začeli graditi jeruzalemski tempelj; l. 1490. pr. Kr. so opekarji po vsem Egiptu leto dni stavkali. Bili so skoraj vsi do zadnjega organizirani in imeli svoj močni rezervni sklad; dolgotrajni boj se je končal z najpopolnejšim uspehom stavkajočih.

Ali če primerjamo cilje in oblike tedanjih organizacij z današnjimi, opažamo veliko razliko. Medtem, ko so se te organizacije pač posluževale enakih bojnih sredstev kakor sedanje, so vendar stremile seyeda po vse drugačnih ciljih, ker so zastopale tudi različne in drugačne razrede. Naše organizacije združujejo le proletariat, t. j. razred, ki ničesar drugega ne poseduje nego svojo delovno sposobnost in silo; v tedanjih organizacijah pa ni bil zastopan razred neposedujočih, ker ti so bili sužnji bogatašev in niso imeli pravice in ne priložnosti za združitev. Združevale so te organizacije le takozvane rokodelce, ki so bili v primeri z zaslužnjim, neposedujočim delavcem bolj neodvisni. In

kakor se v tem razlikujejo od sedanjih organizacij, tako so bili tudi cilji in zahteve, za katere so se borili, pač vse drugačni.

Ni bilo še proletarijata, ker v tedanjih časih še ni bilo industrijalizma. Te prve korporacije delavcev, kolikor toliko neodvisnih, niso stremile po preureditvi družabnega in gospodarskega sistema; hotele so le razširiti svojo razredno svobodo in zboljšati svoj strokovni položaj.

Toda že vse drugačne oblike in cilje so imele korporacije rokodelcev srednjega veka. Opazna se je kakaj že vpliv časa in gospodarskega razvoja. Tudi si že stopajo nasproti korporacije posedujočih in neposедуjočih rokodelcev. Prišel ni še na vrsto proletarijat, ker je za to še vedno manjkala glavni predpogoj: industrijalizem in tehnika. Ali srednjeveške korporacije neposedujočih rokodelcev se, četudi jim razlastitev kapitalizma še ni bila cilj, približujejo moderni dobi, ker jim gre ne le za zboljšanje svojega gospodarskega položaja, ampak tudi za pridobitev državne pravice in moči.

Prvi začetek delavskega, v pravem pomenu besede, razrednega boja, je menda opaziti na Nemškem in Francoskem v XIV. veku. V tej dobi se sled vedno naraščajočega števila prebivalstva in vedno večjega prilasčanja zemljišč od strani graščakov množe tudi rokodelski sloji, medtem ko se znižava število kmetov, kar popolnoma predrugači ves dotedanji razredni in gospodarski proces. Razmere rokodelcev postajajo silno neznosne. Zato skušajo potom svojih organizacij zboljšati svoj vedno slabši položaj. Zedinile so se v tem letu vse korporacije na Nemškem in sledil je dolgotrajen boj proti izkoriščevalcem in za razširjenje svobode. V Komaru je v XV. veku izbruhnila stavka pekov, tkalcev in krojačev, ki je imela obsežne učinke in nevarne oblike. V šestnajstem in sedemnajstem veku so stavkali francoski tovarniški tkalci, zahtevajoči zvišanje mezd in skrajšanje delovnega časa. Prvega maja leta 1539. so stavkali tiskarji v Lionu, kljub reakciji in grožnjam od strani gospodarjev, ki so zahtevali, da naj država razpusti delavske korporacije. V letu 1744. je stavkalo v Lionu in Imosu 40.000 tkalcev. Vsepopvod po Francoskem je delavstvo stavkalo in demonstriralo po ulicah. V nekaterih krajih je gibanje imelo revolucionarne oblike.

Močne organizacije, stavke in nemiri onih časa nam pričajo, da se je delavstvo že približevalo moderni dobi in se začinjalo zavedati svojega razrednega položaja. Tu se je delavstvo že borilo za gospodarske in politične pravice. Ali moderni boji in cilji proletarijata so nastali tedaj, ko je velikanška francoska revolucija predrugačila dotedanji gospodarski in proizvodni sistem na način, da se je iz slojev sužnjev in neposedujočih rokodelcev razvil razred plačnikov. Kapitalizem, razvoj industrije, razširjenje koalicijske svobode in nova stremjenja, ki jih je rodila francoska revolucija, so silile razred mezdnih delavcev, da se potom skupnega boja skuša duševno in gospodarsko osvoboditi. Popolnoma razlaščen, neusmiljeno izkoriščen, prisiljen, da se udaja železnim zakonom kapitalističnega razvoja, je novi razred uvidel, da mu je edina opora

ona moč, ki je omogočila zmago meščanskega razreda nad fevdalizmom — t. j. gospodarska, razredna združitev in politična zavest. Od razširjenja te zavesti je odvisna končna zmaga delavstva.

Prebivalstvo posameznih evropskih držav.

Točnih podatkov o prebivalstvu posameznih evropskih držav, ki bi bili popolnoma zanesljivi, sedaj ni. Skoro vse evropske dežele so v tem ali v zadnjem letu obdržavale ljudska štetja, pa tudi te številke niso popolnoma zanesljive, dasiravno odgovarjajo v splošnem resnici. Zelo nezanesljivi so podatki o prebivalstvu Rusije in o deželah, ki so preje spadale pod Rusijo. Prebivalstvo evropskih držav je v glavnem sledeče:

Rusija (vključene Ukrajina, Bela Rusija, Turkestan, Azerbejdan, Armenija in Georgija), sovjetska federativna socialistična republika.	138,725,000
Nemčija, republika	60,837,575
Anglija, kraljevina	45,221,000
Italija, kraljevina	39,000,000
Francija, republika	38,000,000
Poljska, republika	27,000,000
Španija, kraljevina	20,000,000
Romunija, kraljevina	15,400,000
Jugoslavija, kraljevina	14,500,000
Čehoslovakija, republika	13,700,000
Belgija, kraljevina	7,600,000
Ogrsko, kraljevina	7,600,000
Nizozemsko, kraljevina	6,800,000
Nemška Avstrija, republika	6,000,000
Portugalsko, republika	6,000,000
Švedsko, kraljevina	6,000,000
Grško, kraljevina	5,600,000
Bolgarija, kraljevina	5,000,000
Švica, republika	4,000,000
Finska, republika	3,300,000
Dansko, kraljevina	3,200,000
Norveško, kraljevina	1,600,000
Estonsko, republika	1,500,000
Latva, republika	2,300,000
Litvinsko, republika	4,500,000
Albanija	800,000
Gdansko (Danzig)	300,000
Luksenburg	260,000
Reka, samostojno mesto pod italijanskim protektoratom, prebivalstva okoli	40,000

Po prebivalstvu je razun Rusije Nemčija še vedno najmočnejša država v Evropi. Jugoslavija je po prebivalstvu deveta in Čehoslovakija deseta država v Evropi. Dvanajst držav ima republikansko formo vlade, trinajst pa monarhistično. Gdansko je pod kontrolo lige narodov, Reka pa je samostojno mesto pod italijanskim protektoratom. Vladna forma Albanije še ni določena.

Poleg grško-turške vojne imamo vojno v Zapadni Virginiji, o kateri pa se zelo malo poroča in še v teh poročilih se slikajo premogarji kot element, ki ne veruje v zakone, ampak le v brutalno silo. Zato je brutalna sila proti njim opravičljiva. Ljudje to berejo, pa nič ne mislijo. Take vesti jih ne interesirajo. Kadar pa pridejo sami v podobno situacijo, kakor premogarji v Zapadni Virginiji, se pa jeze na ves svet, ker se tako malo briga zanje v uri potrebe in stike.

Protiruske zarote.

V Moskvi se boje ponovnih napadov, organiziranih in podpiranih od Francije in Amerike, ali pa od posameznih Francozov in Amerikancev. Namen teh napadov bi bil ponoviti kronstatski slučaj, dobiti pod svojo oblast kos ruskega teritorija in ga potem preploviti z živili in drugimi potrebščinami in voditi propagando proti sovjetskemu režimu. Ker živil zelo primankuje, kar je pripisati suši in požarom na mnogih poljih, kjer se prideluje kuzuza, izgleda, da bi se s tem načrtom moglo doseči momentalne uspehe, da siračno je v splošnem sovjetska vlada zelo trdna, četudi se je njen režim zadnje čase modificiral. Tej nervoznosti je pripisati precej ostro noto, katero je poslal Čičerin poljski vladi. V pogodbi, sprejeti v Rigi med Rusijo in Poljsko se obe državi zavezuje, da ne bosta vodili propagande druga proti drugi, niti trpele, da bi jo vodili drugi elementi. Med najnemirnejšimi "belimi" zarotniki je Savinkov, ki je še vedno v Varšavi in do zadnjega časa je bil tam tudi ukrajinski glavar Petlura. Moskva zahteva od poljske vlade, da se jih izžene in da se jim prepreči protirevolucionarno delovanje na poljskem teritoriju. Ob enem zahteva Čičerinova nota, da se kaznuje nekatere poljske uradnike, ki pomagajo, ali pa so do zadnjih časov pomagali ruskim kontrarevolucionarnim elementom, ki delujejo na Poljskem.

Nič težkega ni vrjeti, da se na poljskem ozemlju res kujejo zarote proti Rusiji in da jih Poljaki podpirajo. Četudi vse to verjamemo, si vendar predstavljamo, da ima Poljska dovolj dela drugod, posebno dokler ne bo rešeno šleško vprašanje. Vsako obnovenje vpadov v Rusijo bi bilo kriminalno in neodpustljivo; da siračno je čuječnost dobra, mi vendar ne vidimo nobenih znamenj, ki bi kazala, da se nameravajo podvzeti proti Rusije kake sovražne akcije v večjem obsegu. — *London Nation.*

Bryantova o ruskih diktatorjih.

Louise Bryant, ki priobčuje v Hearstovem časopisu poročila o utisih, ki jih je dobila v Rusiji, podaja v naslednjem sliko o terorju v Rusiji, kateri je bil v danih okoliščinah neizbegljiv.

V prevratu, kakršen je bil v Rusiji, je teror najbrž neizbegljiv in v takih razmerah se more poveriti izvrševanje terorja gotovim osebam, ki bodo ostale v zgodovini poznane kot karakterji strahu in strogosti. Tisti, ki smo poznali Jakoba Petersa v prvih dnevih revolucije, se nismo mogli ubraniti iznenadenju, da je bil človek, ki je on imenovan v visoko diktatorsko pozicijo.

Ko sem se prvič sešla s Petersom leta 1917, se je ravno vrnil iz Anglije, kjer je delal kot klerk pri neki eksportni tvrdki. Kot letski revolucionar je pobegnil iz Rusije, ker je bil zapleten v zaroto proti carju. V Angliji si je potem napravil svoj dom in se oženil z neko Angležinjo. Ostati je mislil za vedno v Angliji in pozabiti na Rusijo.

Potem je prišel padeč carizma. To ga je nekoliko vzhičilo. Eno jutro, ko je bil na potu v pisarno, je srečal nekaj ljudi, ki so mu povedali, da gredo gledati, kako bo usmrčen Sir Roger Casement. (Casement je bil eksekutiran vsled revolucionarnih aktivnosti

proti Angliji tekom svetovne vojne. Deloval je za odcepitev Irske od Anglije in za ta cilj je bil v zvezi z Nemčijo.—Ured.) On je šel z njimi. Ko je gledal prizor usmrčenja, si je v duhu ponovil dogodke svojih revolucionarnih aktivnosti v Rusiji. Pustil je delo in odpotoval v Rusijo.

V Petrogradu je poznal vse angleško govoreče časnikarske poročevalce. Ob neki priliki je zame prevedel Kerenskijev življenjepis. V tistem času je bil nasproten smrtni kazni. Spominjam se še, ko je dejal: "Če se še kedaj povrnemo k smrtnim kaznim, moramo najpoprej opraviti z izdajci v naših lastnih vrstah." Kot sem poučena, je nastopal v času terorja najstrožje proti komunistom, ki so zagrešili večje prestopke zoper komunistično stranko in revolucijo.

Ko sem se zopet povrnila v Rusijo, sem ga skušala najti. On je postal med tem splošno znana osebnost. Vsako smrtno obsodbo je v času histeričnih dni, ki so sledili po umoru grofa Mirbacha (grof Mirbach je bil prvi poslanik, katerega je poslala kajzerjeva vlada v Moskvo po brest-litovskemu miru) in po ponesrečenemu atentatu na Lenina, lastnorčno podpisal. Sovjetska statistika prizna 3000 eksekucij. Ni sem ga mogla najti. Izginil je iz življenja v glavnem ruskem mestu.

Na mojem potovanju proti jugu sem izvedela, da je v Taskentu, ki je glavno mesto Turkestana. Ko sem dospela tja, sem vprašala poveljnika o Petersu. Spoznala sem, da je Peters governer v Turkestanu s skoro absolutno oblastjo.

Poveljnika sem prosila, naj ga pozove na telefon. Ta ni skušal zakriti svojega začudenja vsled te prošnje. V nekaj trenutkih sem govorila s Petersom. Tudi on se je čudil in me izpraševal, kako sem zašla v ta kos sveta in če sem prišla sama, izpraševal me je o drugih ameriških poročevalcih, ki jih je poznal. Dejal je, da bo poslal takoj avtomobil, da me odpelje k njemu, in k njegovi ženi na obed.

Peters živi v navadni, nekoliko vili podobni hiši, v kateri stanujejo tudi nekateri drugi uradniki. Peters s svojo ženo ima samo eno spalno sobo, obednico pa rabijo vsi stanovalci. Ko sem dospela tja, so bili nekateri že pri obedu. Peters se je zelo postaral. Pojasnil mi je, da je bil bolan na tifusu, od katerega je popolnoma okreval. Njegova starost je komaj trideset let, toda izgleda 45 let.

"Ne smel bi živeti v teh krajih," je dejal. "Tukajšna podnebje mi ne prija, dela je preveč, toda jaz ne rad kaj pričenem ne da bi tudi končal. Vzelo pa bo najmanj še eno leto, da se spravijo zadeve v Turkestanu v red."

Tako delujejo ljudje, ki so odgovorni za diktature in ki jo izvajajo, za Rusijo, da jo izvlečejo iz kaosa, v katerega je zagazila ne po njihovi krivdi.

Nesmiselno je sprejemati zakone v varstvo otrok pred izkoriščanjem v industriji, dokler imamo sodišča, ki proglašajo take zakone neustavnim. Zbornica lahko že radi lepšega sprejme tak zakon, ker ve, da ne bo uštev. Gospodje zastopniki pa si umijejo roke, češ, mi smo delali za ljudstvo, toda mi ne moremo preprečiti sodnikom izvrševati njihovih funkcij.

Ni dovolj, da rečeš, da si socialist. Poznati moraš socializem. Zato je potrebno, da čitaš socialistične liste in knjige, da se ga učiš spoznavati in razumevati. Mnogi ljudje imajo velike težave v debatah z nasprotniki socialistov ravno raditega, ker sami ne poznajo socializma. Ti ne moreš zagovarjati reči, ki jo ne poznaš. Učiti se moraš.

SEMINTJA.

Ruvanje proti državi.—Reakcija v Španiji.—Spori radi vere.—Črne vesti.—Statistike.—Obregonova vlada.—Zamorsko vprašanje.—Javna diplomacija.

Vlada v Beogradu preganja komuniste vsled atentata na Draškoviča in Aleksandra. Vlada v Berlinu preganja monarhiste vsled atentata na bivšega podkancelarja Erzbergerja. To, kar očita ena vlada komunistični, očita druga monarhistom; da rujejo proti državi taki kot je.

V Nemčiji je komunistična stranka tretja najmočnejša delavska stranka, toda je razdvojena. Ampak nemški komunisti prirejajo zaeno s socialisti obeh socialističnih strank demonstracije proti monarhistom. Pri vseh teh demonstracijah so obojajli umor Erzbergerja in zahtevali od vlade, naj podvzame najstrožje odredbe za udušitev monarhističnega ruvanja proti obstoju nemške republike. Mathias Erzberger je bil vodja klerikalne stranke in vodja kluba poslancev nemškega centra v državnem zboru. On ni bil ne komunist ne socialist. Ampak nemško delavstvo skupno obsoja njegov umor. V Nemčiji vprižarjajo atentate pristaši reakcionarne desnice. Navadno prihajajo atentatorji iz vrst skrajno radikalne levice, ampak Nemčija je sedaj izjema.

Nemške delavske organizacije, ki štejejo okoli 11-100.000 članov (ameriški delavci bi si morali to številko zapomniti), so obvestile kancelarja Wirtha, da so pripravljene pomagati vladi braniti republiko pred monarhisti, ki je v Nemčiji drugo ime za militariste. To je zanimivo. Po naukih komunistov bi moralo nemško delavstvo storiti vse, da se razbije kapitalistična država. Delovati bi morali, da pride v ekonomsko in politično življenje dežele kaos, v katerem se mora komunistična manjšina polastiti vlade in proglasiti diktaturo proletariata. Povratek kajzerja na prestol bi pomenil za Nemčijo civilno vojno, kaos in razdejanje. Nemški komunisti pa zahtevajo od vlade, naj nastopa zoper monarhiste, da naj zatre monarhistično časopisje in sodelujejo v boju za obrambo republike. Nemčija je republika, toda ni še socialistična republika in tudi ne bo še tako kmalo. Kljub temu, poraz kajzerizma smatra nemško delavstvo za velik korak naprej. Tega koraka ne mara izgubiti, pa hoče ohraniti vsaj toliko kolikor je bilo v danih razmerah možno pridobiti: buržvazno republiko, v kateri pa ne vladajo tako reakcionarni elementi kakor v Franciji.

Pri protimonarhističnih demonstracijah je bilo nekaj komunistov ustreljenih. Streljali so vojaki, ki imajo nalogo varovati republiko, ki pa žele povratek kajzerja, kajti z njim bi se povrnili tudi vojaška slava. Nemčija je še vulkanična, ampak se ohlaja hitreje kakor druge države. Imela bo še mnogo težav, monarhisti bodo še dolgo skušali priboriti kajzerju krono, vršili se bodo spopadi, v katerih bodo padali delavci, toda bo napredovala v demokracijo in v sociali-

zem. Če ne bo, bo krivda enajstih milijonov organiziranih nemških delavcev. V njihovih rokah je bodočnost Nemčije. Od njih odvisi, dali se kajzerizem še povrne ali ne. Vse, kar potrebuje ob tej uri nemški proletariat, je složnejši nastop. Glasovi za skupno nastopanje v vsaj važi, zadevah so se pričeli pojavljati. Nemško delavstvo, vsaj glavni del, se bo združilo. Kadar se to zgodi, bo nemški proletariat zopet igral veliko, morda glavno vlogo v mednarodnem delavskem gibanju. Nemčija je industrialna, proletarska država. Rusija ni. Rusija si gradi šele podlago, da postane industrialna država.

Okoli devetnajst sto radikalnih delavcev, večinoma voditelji gibanja, je zaprtih v španskih trdnjavah. Stotine je umorjenih, druge, manj sumljive so dali na črno listo in so brez zaslužka. Glad jim trka na vrata. Cenzura se ne izvaja v nobeni državi strožje kot v Španiji. Središče španskega radikalizma je Barcelona v Kataloniji, katero nekateri imenujejo "španska Irsko."

"Barcelona, eno najbolj veseljaških mest v Evropi, je zastrupljena s špijonažo, terorjem in umori", poroča Hiram K. Moderwell čikaški "Daily News".

Tudi špansko delavstvo je razdvojeno. Delavstvo v splošnem je nezadovoljno, toda je indiferentno za vsako akcijo. Vse revolucionarno gibanje leži na mali manjšini katalonskega delavstva, med tem, ko vlada v Španiji sami med ljudsko maso brezbriznost.

Španija je že davno prenehala igrati odločilno vlogo v družbi narodov. Vse, kar ljudstvo v drugih državah ve o nji, je, da se tam vrše bikoborbe, da se dogajajo politični umori, da o svobodi časopisja ni govora, da se delavsko gibanje s silo zatira in da vodi vlada skoro nepretrgoma vojno z rodovi v Maroku. Tudi sedaj pretepajo Maročani španske vojake. Vlada cenzurira vsa poročila o svojih neuspehih na maročanskih bojiščih, ker se boji uporov doma. Španija je doigrala. Zahvali se lahko katoliški cerkvi, da je tako kmalo završila svojo vlogo v novejši zgodovini. Špansko ljudstvo je po ogromni večini brezbrizno. Ker je tako, si je aristokracija in duhovščina ohranila premoč, ki je ekstremno reakcionarna. Proti nji se bori drug ekstrem, sindikalistično in anarhistično delavstvo. Možno je, da vsled notranje gnilobe pade monarhistična Španija, kateri bi sledila republika. Miru in stabilnosti pa bi dežela stem ne pridobila. Življenske energije španskega naroda so izžrpane. Družabni preobrat morajo izvršiti Rusi, Nemci ter ostali narodi v zapad. in cent. Evropi. Španci bodo le sledili tem narodom, ker jih bo vrtinec preobrata sam potegnil za njimi.

Irsko vprašanje je še vedno "vprašanje". Vse dosedanje konference med Lloyd Georgom in DeValerom so bile brezuspešne. Irsko vprašanje bo rešeno, kadar se bodo Irci sporazumeli sami med seboj. Sedaj nastopajo še nasilno drug proti drugemu. Ulsterci, ki so lojalni Angliji in zahtevajo, da Irska ostane pod Anglijo, so se spopadli s Sinn Feinovi. Okolo 14 je bilo ubitih, mnogo ranjenih. Irsko vprašanje je torej vprašanje katoliških Ircev in protestantovskih Ircev. Zelo zamotana stvar celo za Lloyd Georga. Čez sto let se ljudje ne bodo več pretepali radi vere, vsaj na Irskem ne; morda se bodo še kje v "zaostalih" deželah, n. pr. v Indiji; toda v Indiji se bore za osvoboditev izpod britanske nadvlade že sedaj z večjo energijo kakor Irci. Na stotine upornih Indijcev je padlo, angleške svinčenke kose, toda nove ideje, ki prevečajo v na-

prednem svetu, se širijo tudi v Indiji. Za indijsko gibanje je slabo, da nima na svoji strani tako močnih elementov, kakor jih imajo n. pr. Irci v svojih zavezniških v Zedinjenih državah. Z Indijci so le delavske stranke; indijsko gibanje je nacionalistično, toda je ob enem tudi radikalno gibanje. Irsko ni, zato ga podpira deloma tudi buržvazija tistih dežel, ki stremi oslabiti Anglijo. Podpirajo ga ameriške delavske organizacije, kjer so si ameriški Irci znali utrditi svoje vplive.

Vojna sreča Grkov v vojni proti Turčiji, zastopani v Angori, dela grški vladi skrb. Turki se bore za svoj nacionalizem, njihov boj je boj patriotizma proti zunanjim sovražnikom. Grške čete se bore, ker se morajo. Grški imperializem, ki je igrača v rokah angleške diplomacije, bo spravil deželo v propast. Niti Turčija, niti Grška nima koristi od sedanje vojne. Ne eni ne drugi niso dovolj pametni, da bi spoznali, kako se jih izigrava v Londonu in Parizu, za interese francoskih in angleških kapitalistov. Naj že zmagajo Turki ali Grki, oboji bodo poraženi.

Z vseh krajev sveta prihajajo same črne vesti. V Budapešti so odkrili zaroto, ki je imela namen strmoglaviti Hortijevo vlado. 54 zarotnikov je bilo aretiranih. Vlada je sedaj varna in Karl še vedno upa na krono sv. Štefana. Angleške čete v Indiji so v zadnjih uporih pobile nad 1,200 mož. Iz Rige poročajo, da je ruska vlada razpustila nestranski odbor, ki je imel voditi pomožno akcijo za razdeljevanje potrebščin v tistih krajih Rusije, kjer je suša uničila vse poljske pridelke. V Nemčiji poboji, na Irskem poboji, v Italiji enako, tako da imajo ameriški listi dovolj materiala za velike naslove.

Ljudje radi pometajo pred tujimi praghi. Ameriški časnikarji niso izjema v tem oziru. Doma imamo linčanja, imamo orgije Ku Klux Klanov, in imamo civilno vojno v Zapadni Virginiji. Premogarji se bore, kakor pred nekaj leti v južni Coloradi, proti trustjanski nadvladi. To je težak boj, kajti oblasti so s premogovniškimi baroni. Brzojav, poslan iz mesta Welch, W. Va., naznanja, da se je na governorjev apel, naj mu vsi zakonljubni elementi priskočijo na pomoč, da se vzdrži v državi mir in red, katerega ugrožajo oboroženi premogarji, oglasilo 500 članov Ameriške legije; oborožili so se, zaeno s par tisoč drugih ljudi, da nastopijo proti premogarjem, ki zahtevajo tudi živeti kakor ljudje.

500 ljudi ni mnogo. Ampak če so člani Ameriške legije, je mnogo. Med premogarji, ki se upirajo terorju od strani kompanij, je več kakor 500 veteranov svetovne vojne, toda so le premogarji.

Zvezina vlada se ni mnogo brigala za to vojno. Interesirana je bolj za vojne izven mej republike. Končno se je morala zganiti. Oglasil se je Harding, ki je izdal proklamacijo, v kateri poziva uporne premogarje, naj se razidejo. Vojni aeroplani pa so jo metali na mesta v Mingo County, ki so bila zasedena od premogarjev. V tej vojni so bili ubiti že mnogi premogarji, pa tudi nekaj uradnikov; spopadi brez smrtnih izgub se dnevno dogajajo. Če bi imeli v Rusiji časopisje željno senzacionalnih poročil, ki iz vsakega izgreda napravi revolucijo, tedaj bi jim slučaj iz Zapadne Virginije dajal dovolj materiala za poročila s čevclj visokimi naslovi. Ta način je izrabljalo ameriško časo-

pisje proti Rusiji in ne brez uspeha. Miljone ljudi v tej deželi je prepričanih, da je vsaka demonstracija, ki se dogodi kje v Rusiji, že revolucija. Tako so jih naučili misliti žurnali finančne oligarhije.

Ameriška legija je na glasu kot protidelavska organizacija. V zapadni Virginiji se je ponudila v službo governorju, da nastopi proti premogarjem. Vsi člani Ameriške legije niso poslušno orodje finančnih interesov. Ko je bil izdan apel na postaje Ameriške Legije v W. Va., naj se prigrasijo za odvrnjenje invazije premogarjev, je Charleston-ska postaja legije na svoji seji odklonila sodelovanje. Izmed 200 članov so odšli ven vsi razun petnajstih; na vrtu pred zborovalnimi prostori so izražali svojo solidarnost s premogarji in obsojali šerifa okraja Logan, ki je navaden služabnik premogovniških družb. Delovanje "stoprocentnih" organizacij za privatne interese je vlačil preveč očitno. Veterani v Charlestonu so ga spoznali. Zato so napravili čin, ki ga glavarji smatrajo za kršenje discipline in neloyalnost legiji.

Ethelbert Stewart, načelnik biroja za statistike, tikajočih se delavskih razmer, poroča, da so bile cene življenskih potrebščin v juliju povprečno za 3 proc. višje kakor v juniju. Cene potrebščin se bodo še zviševale. Delav. tajnik Davis pa poroča, da se je v 750 industrijskih obratih znižalo plače od 1. septembra 1920 do meseca maja 1921 za 20 proc., v nekaterih obratih tudi več. V Davidsovem poročilu niso navedena znižanja plač po mesecu maju t. l., niti ne znižanja, ki jih nameravajo podjetja izvesti do konca tega leta. Davis pravi v svojem poročilu med drugim: "Na podlagi deseturnega delavnika zaslužijo sedaj navadni delavci okoli \$3.00 na dan. Povprečna njihova plača meseca februarja 1920 je bila \$5.06 na dan". O teh številkah lahko mislijo tudi druge postaje Ameriške legije, v katerih so člani veterani, ki si morajo služiti kruh z delom svojih rok.

Delavci se ne brigajo za statistike. Brigajo se le, kadar so direktno prizadeti, toda izhoda ne poznajo. Jeze se nad vlado, nad unije, nad socialistično stranko, niti najmanj pa se ne jeze nad sistemom, ki je kriv sedanje mizerije.

Socialisti hočejo odpraviti obstoječi družabni sistem in ga nadomestiti s socialističnim. Ljudstvo je nezadovoljno, čuti težo borbe za obstanek, toda novotarj se brani. Ljudstvo je konservativno, ker je ignorantno. To vam pojasni vprašanje, zakaj ljudje, ki napadajo kapitaliste, nočejo ničesar slišati o socialistih. Kapitalistični sistem, militarizem in monarhizem steni na takih ljudeh, in ti so v večini. Zato je napredek počasen, kajti četudi je večina ljudstva nezavedna, objeta v neznanje, je ona vendarle faktor, ki vzdržuje današnji sistem. George Bernard Shaw pravi, da militaristi ložje navdušijo ljudi kakor pa radikanci. Maršal Foch bi na povprečnem ameriškem javnem shodu dobil večino udeležencev na svojo stran. Debs bi imel le neznantne uspehe. Kdor ne verjame, naj se spomni samo nekaj let nazaj. Koliko pa je bilo takrat ljudi, ki so ploskali radikalnim gubernikom? Patriotičnim gubernikom so ploskali vsi. Tisti, ki niso, niso prišli niti v poštev. Danes se seveda jeze. V teku enega meseca bi vladajoči faktorji brez posebnih težav zopet navdušili ljudstvo za novo vojno. Poskušajte jih navdušiti proti vojni! Če se danes med buržvaznimi ele-

menti kolikor toliko govori proti vojni je to raditega, ker vojna lahko vpropasti, ali pa obuboža državo, najižo taka ali taka. Vzdrževanje armade in vojne mornarice je draga reč. Tudi kapitalisti so prizadeti, eni bolj, drugi manj. Tisti, ki grade ladje in izdelujejo municijo, imajo seveda dobiček in ti so tudi za militarizem v največjem mogočem obsegu. Pohlep po bogastvih je strast, ki ne računa s posledicami. Resničnih nasprotnikov vojne in militarizma je malo. Socializem bo odpravil vojne in militarizem. Preje pa mora socialistična vzgoja preiti v širše plasti ljudskih množic.

Obregonova vlada bo najbrž priznana. Ena glavnih ovir za priznanje je odstranjena. Mehiško vrhovno sodišče je proglasilo zakon, ki daje mehiški vladi pravico odvzemati velika oljna polja in rudnike tujezemskim kapitalistom, neustavnim. Ta zakon je bil zelo dober za mehiško ljudstvo. Ni pa bil po godu angležim, ameriškim in francoskim kapitalistom. Rovarili so proti Mehiki, financirali revolucije, izolirali so jo, in Mehika je razumela. Zbornica ni mogla, niti ni hotela preklicati zakon, ki je pravičen za mehiško ljudstvo. V Washingtonu imamo vrhovno sodišče, ki tako lepo funkcionira in določa kongresu, kaj je ustavno in kaj ni ustavno. V mehiškem glavnem mestu so trik razumeli in ga izvedli. Obregonova vlada je postala s tem vredna, da se jo prizna in če bo opustila vse naposocialistične eksperimente, bo dobila Mehika ugled, kot ga ima vsaka demokratična država. Vrhovna sodišča postajajo zelo porabne institucije. V Zedinjenih državah preprečujejo izvajanje zakonov, ki varujejo mladino pred izkoriščanjem v industriji. V Mehiki prepovedujejo povrnitev mehiških naravnih bogastev ljudstvu, kateremu so jih vzeli s pomočjo korumpiranih mehiških uradnikov tuji kapitalisti.

Generalni pravnik Daugherty je obvestil organe justičnega departmenta, naj prenehanje z začetim preiskovanjem organizacije Ku Klux Klan, "dokler jim ne da nadaljnih navodil". V svojem prvem javnem govoru, ki ga je imel pred dobrim tednom, je pojasnil tudi svoje stališče z oziroma na politične jetnike. Za politične jetnike ni razveseljivo. Daugherty smatra, da bi bilo škodljivo za deželo, če se oprostijo vse takozvane politične jetnike. Dobro bi bilo sestaviti statistiko, koliko oseb, resničnih zločincev, je bilo že oproščenih, od kar se nahaja v zaporih Eugene Victor Debs. To statistiko naj bi se poslalo Daughertyju, Hardingu in pa odborom stoprocentnih organizacij.

Koncem avgusta je zboroval v Londonu "panafriški" kongres. Navzočih je bilo do 40 črncev iz Amerike in Afrike. Ameriško časopisje je prineslo o njem le kratka poročila. Plemensko vprašanje je za Zedinjene države zelo važno vprašanje, tako važno, da se ga ogibajo. Rešujejo ga le linčarji in pa Ku Klux Klan, ki ima med drugim za zadačo ohraniti supremacijo belega plemena nad Črnci. Ameriško belopoltno delavstvo je črnecem sovražno. V angleških kolonijah v Afriki ni nič boljše. W. E. Burghardt DuBois, vodja ameriških črncev, je na kongresu dejal, "da belopoltno delavstvo ne more biti svobodno toliko časa, dokler bodo delavci drugih plemen napol sužnji." In črnici so napol sužnji. Zamor, sociologi svetujejo voditeljem strokov. unij v Zedinjenih državah in v Angliji ter njenih kolonijah, naj ne zapostavljajo črncev. Učiti jih je treba o važnosti organizacije, v kateri morajo sodelovati oboji, belopoltni kakor črnici. Težko bo šlo.

Mržnje kavkaškega plemena do drugih plemen so prevelike, kar ameriški črnici lahko potrdijo, ravno tako tudi mongolci. Givilizacija je napredovala precej, toda vzelo bo še stoletja, predno bodo rešena plemenska vprašanja. Pod današnjim sistemom jih sploh ni mogoče rešiti.

Samuel Gompers je pozval delavstvo tistih držav, ki so povabljeni na razorožitveno konferenco, naj naredi na vlade pritisk, da se da na tej konferenci sedež tudi zastopnikom delavstva. Gompers ima morda pošten namen, toda njegov apel je zgrešen. Na konferenci bo odločal element, ki vlada, v nobeni državi, ki bo zastopana na novemberski konferenci, pa ne vladajo delavci. Tudi, če bi vlade dale delavstvu zastopstvo na konferenci, bi bilo tam le za figuro, določiti pa bi ne imeli ničesar. Kapitalistični interesi dominirajo in kjer so ti v ospredju, nima delavski razred ničesar odločati.

Senator Borah zahteva javno razpravljanje na novemberski razoroževalni konferenci. Napada sistem tajne diplomacije, ki s svojimi tajnimi pogodbami povzroča vojne in s tem narodom silna bremena, ki jih ugonablajo. Senator Borah govori na shodih, ki jih prirejajo pristaši javnega razpravljanja v diplomaciji, da se z njimi pridobi javno mnenje proti zakulisnim kupčijam washingtonske konference. V nekem svojih govorov je navedel pretveze, ki jih rabijo džingolisti in vlade za opravičevanje oboroževanja. Ob zaključku je dejal:

"Kdo lahko ustavi smer take politike? Kdo lahko premeni skriti program militarizma? Nihče drugi kot ljudstvo te dežele, ljudstvo Velike Britanije in Japonske, ljudstvo, ki se razlikuje od vlad.

"Mnogo stvari, ki se jih napravi tajno, bi ne bile nikdar narejene v javnosti. Zahtevajte, da bodo duri konference odprte."

Borah je v svoji zahtevi odkritosrčen; njegovi nameni so pošteni. Javne diplomacije pa ne bo izvojeval, dokler se bo boril zanjo kot pristaš republikanske stranke. Javna diplomacija je le plod sistemov, kakršnje je imel človeški rod do sedaj. Vedno so se vršili boji za osvajanja in podjarmljenja. Kadar se vrše vojne s takimi nameni, tedaj gospodje, ki jih vodijo, ne razpravljajo javno, kaj dobi ta kralj in oni cesar, katera dežela pride pod to državo in kdo dobi to in to kolonijo. Interesi se križajo in vsled teh interesov se podjarmlja, vsled interesov se izpodrivajo iz svetovnih trgov eni konkurenti na korist drugih, dele se sfere vpliva v različnih deželah sveta, nihče pa se pri tem ne ozira na ljudstva. Gospodje, ki vladajo, ob kritičnem trenutku le povedo, da je dežela napadena, da je dolžnost vsakega, da jo brani in ljudstvo uboga.

Ta igra se bo nadaljevala toliko časa, dokler bo vladal kapitalistični sistem. Čez noč se ne bo spremenil. Tajna diplomacija že ni več tako tajna kakor je bila nekoč. Podjarmljenja že niso več tako brutalna kakor so bila. Včasih so jemali podjarmljena ljudstva v sužnost. Za vladne posle je vedelo le par ljudi okoli vladarja. Upornike se je mnogo hušje preganjalo kakor se jih danes. Sistem je v svojem jedru enak kakor je bil. V svojih temeljih je že razmajan in si išče novo, trdnjše podlago. Človek postaja človek. K izpopolnjenju pa ima še dolgo pot, da postane iz barbara bitje, ki ne bo podjarmljalo, ne izkoriščalo druge v svoj prid, ne se borilo za sistem, ki povzroča vojne in nepopisljive grozote, ki jih povzročajo vojne.

NA POMOČ RUSKEMU DELAVSTVU!

Rusko ljudstvo je izpostavljeno lakoti, boleznim in umiranju.

Velika suša v raznih krajih Velike Rusije je uničila skoraj vse poljske pridelke. Živila so pošla in umiranje, ki je posledica lakote, postaja neizogibno.

Na tisoče je že mrtvih in na tisoče jih umira vsak dan. Edina pomoč, ki bi odvrnila v času modernega sveta najdalekosežnejše izgube življenja, je zadostna množina hrane, zdravil in obleke, ki jo je treba odpraviti takoj na mesto.

Vse večje svetovne pomožne organizacije ali reliefi, in skoraj vse kapitalistične vlade — v številni ameriško — nudijo v tej krizi svojo pomoč. Nedvomno je, da se bodo dovolile iz državnih zakladnic v ta namen velike svote, da se odpomore okrajem, ki so najbolj prizadeti.

DELAVSTVO VSEGA SVETA mora dati temu delu svojo pomoč. Ne potom svojih vlad, katerih stališča z ozirom na gospodarsko blokado in podpiranjem vsakega protirevolucionarnega gibanja, kakor odklanjanja priznanja sovjetske vlade in trgovskih vez, so delno odgovorne za strašne razmere, ki so nastale in ki jih hočejo

sedaj omiliti, temveč potom svojih lastnih organizacij.

DELAVCI VSEGA SVETA morajo pomagati svojim ruskim bratom kot DELAVCI.

Eksekutiva Jugoslovanske socialistične zveze apelira na vse člane in somišljenike J. S. Z., kakor tudi na vse zavedne člane naprednih podpornih organizacij v Ameriki, da prispevajo po svoji najboljši moči v sklad za odpomoč delavstvu Rusije. Niti en trenutek se ne sme zamuditi!

J. S. Z. bo odpravila ves v ta namen zbrani fond, kakor bo prihajal, newyorški socialistični centrali, ki bo skrbela, da se za zbrani denar nakupi potrebnih živil, zdravil in obleke ter odpošlje v sovjetsko Rusijo.

Vsi tozadevni prispevki in prispevatelji bodo objavljeni v "Proletarcu" in na željo tudi v "Prosveti".

Kdor hitro da, dvakrat da!

Na pomoč toraj, da se ustavi grozni požar lakote in kuge med našimi brati delavci v Rusiji!

EKSEKUTIVA J. S. Z.

P. S.—Vse prispevke za ta fond je nasloviti direktno na sledeči naslov: **Frank Petrich, 220 So. Ashland Blvd., Chicago, Ill.**

"Lakota preti uničiti velik del ruskega ljudstva"—Dnevne vesti.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

Dopisi.

TEZAVE AGITATORJA.

Neki sodrug, ki vsled gotovih vzrokov ne želi, da objavi njegovo ime, nam je pisal:

"Zelo težko je v sedanjih razmerah obdržati klub življenju. Za svojo osebo storim kolikor morem in nam, da bomo srečno prešli skozi krizo. Zelo težko mi je pohajati na seje, sem oddaljen, toda moram, ker je potrebno.

Svoječasno smo na seji razpravljali o formi Proletarca, to je, ali naj se mu vrne staro formo ali pa naj ostane sedanja. Seja se je izrekla za sedanjo.

Zadevo glede forme so razumeli le tisti, ki so naročniki in ki stalno čitajo list. Drugim je vseeno in ga ne naroči; večina ljudi je takih, da bi ga ne čitali, pa če bi ga jim dajali zastoj. To je tista nerazsodna masa, ki se jezi pri pijači in navdušuje pri pijači, pa kadar nič ne misli.

Imamo pa tudi take sodruge, še povsod, kjer sem bil dosedaj sem naletel nanje, ki bi raje dal par kvodov agitatorju Proletarcu, samo da bi mu nehal prigovarjati, naj se naroči na svoje glasilo. V tem oziru imam dovolj izkušenj in mislim, da jih imajo vsi agitatorji socialističnega časopisja.

Dobil sem že naročnike, ki so mi dali naročnino samo zato, ker so izprevideli, da se me drugače ne morejo odkrižati. Tajniki klubov imajo enake izkušnje. Člani plačajo, če bi jih tajnik vsak mesec osebno nadzoroval na domih. Na seje pa neradi prihajajo.

Ako bi se našel v vsaki naselbini en požrtvovalen sodrug, ki bi pobiral mesečne prispevke za klub kjer koli bi mu bilo mogoče, in na isti način agitiral za Proletarca, bi si morda v dognednem času vzgojili več število dobrih agitatorjev. Toda jih je malo, ki so pripravljeni iti v agitaciji tako daleč. Zasedujem povsod v Proletarcu in vidim, da je četa resničnih agitatorjev zelo majhna.

To je razumljivo, kajti delo agitatorja je zelo težko in izpostavljen je še napadanjam od vseh strani.

Socialistov je med našimi ljudmi mnogo, takih, ki so socialisti tam, kjer, bi ne bilo prav nič treba kazati socializem. Kjerkoli haleti človek na prostor, kjer se je, se najdejo "socialisti." Sicer ne vedo, kaj je socializem, ne poznajo socialističnega tiska, ne podpirajo socialistične organizacije in ob volitvah glasujejo velikoma, če so državljani, za kandidate protisocialističnih strank. So proti "farjem," cerkev pa vseeno podpirajo; dokler so zdravi, gredo v cerkev vsaj o božiču in o veliki noči, če imajo cerkev v naselbini, v bolnicah pa tudi ne pozabijo poklicati "gospoda." Tak je naš svet.

Se bomo morali orati. Izgleda, če človek misli o svojem doživetnem agitatorjem delu, da smo silno malo prišli naprej. Imamo številne liste, knjigotržce, smeli smo že vsepolno shodov, pa bi mislil, da se bo v neki naselbini našlo število inteligentnih rojakov. Pa so take redki, taki, s katerimi je možno razpravljati, s katerimi je mogoče govoriti kot sodrug s sodrugom. Edino sredstvo za vzgajanje takih ljudi je VZGOJA, ki je res vzgoja. S puhlim napadanjem kapitalistov v nekaterih listih se je le skvarilo naše ljudi."

To pismo ne potrebuje komentarja.

CLEVELAND, O. — Čital sem v Proletarcu, da je prispeval klub št. 1, JSZ., \$40 v ruski pomožni fond. Zdaj da naš klub št. 27, JSZ., ni mogel dati tolikšne svoje vrede slabega finančnega stanja. Dal pa je iz blagajne \$25, medtem pa so se tudi sodrugi povolno odzvali s svojimi prispevki v omenjeni fond.

Določili smo geslo: "Vsak naj da najmanj vsaj en dolar." Če si ga mora izposoditi, naj si ga izposodi. Kdor more, naj da več.

Kdo naj podpira rusko ljudstvo v tej krizi, ki je nastala vsled suše, blokade, zavezniških vpadov in civilne vojne? Mar samo sodrugi? Zal, da je število sodrugov majhno, medtem, ko je delavcev na milijone.

Zelo veliko jih je, tudi milijone, ki simpatizirajo s sovjetsko Rusijo. Sedaj naj pokažejo svoje simpatije. Vsakdo, ki le more, naj prispeva v ruski pomožni fond.

Naša sveta dolžnost je, da kot del svetovnega delavstva izkažemo svojo solidarnost ruskem proletariatu. Delavstvo bo izvršilo svojo dolžnost tako impozantno, da ne bo ta čin nikdar pozabljen v zgodovini delavskega gibanja. Slovensko delavstvo v Ameriki naj v tej pomožni akciji za Rusijo ne zaostaja za drugimi.

To bo zopet nekaj za Mr. Pirca. V Clevelandu se bo nabralo deset tisoč, pa bodo šli vsi skozi Chicago na določeno mesto. Kako neveselo za Lojzeta!

Tudi pri nas imamo organizacijo Ku Klux Klan. Smo pač idealni in ne maramo zaostajati za drugimi mesti.

Slovenski socialistični klub št. 27, JSZ., je nominiral sodruga Joseph Jauha za aldermanskega kandidata v mestni svet. S. Jauh kandidira v 23. wardi. Ker smo delo kampanje prevzeli nase, je naša dolžnost, da jo tudi vodimo na način, da bo čim uspešnejša.

Za časa združene konvencije sklicuje klub št. 27 javen shod, ki se bo vršil v torek dne 13. septembra ob 8. zvečer v R. Božeglavovi dvorani na 6006 St. Clair Ave. Nastopili bodo razni sodrugi, ki se bodo mudili ob priliki imenovane konvencije v Clevelandu.

Enkrat med konvencijo se bo vršila tudi posvetovalna konferenca, na katero bodo povabljeni delegatje združevalne konvencije in vsi drugi sodrugi; namen konference bo razpravljati, kako pojačati socialistično gibanje med slovenskim in drugim jugoslovanskim delavstvom v Zedinjenih državah. Prostor in čas bo objavljen pravočasno.

Poročevalec kluba št. 27, JSZ.

EAST MOLINE, ILL. — Prihodnja seja socialističnega kluba št. 219, J. S. Z. se vrši drugo nedeljo v mesecu (11. sept.) ob 2. popoldne v prostorih sodruga J. Brejca, kakor navadno. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari in dolžnost sodrugov je, da pridejo na seje in sodelujejo pri reševanju raznih točk. — Kdor se seje ne udeleži, in je zaostal s prispevki, naj sporoči, če misli še ostati član ali ne. Vsakdo pa naj poravnava mesečne prispevke.

S socialističnim pozdravom, Justin Saitz, tajnik.

Andrej Dermota.

Andreja Dermote, nevstrašnega bojavnika za socialistično delavsko stvar po osrednji Pennsylvaniji, kjer ga je vse poznalo, ni več.

Sodrug F. Bregar iz Avele, Pa., javlja tajništvu J. S. Z., da je storil tragični konec svojemu življenju v soboto večer dne 20. avgusta zvečer, s puško. Star je bil 33 let. V Avelli zapušča mater, eno sestro in tri brate.

Pogreb pokojnika se je vršil dne 22. avgusta na Independent pokopališču ob obilni udeležbi članov socialističnega kluba št. 225, J. S. Z. ter članov društva št. 292 S. N. P. J., katere organizacije je bil član že 15 let, kakor tudi članov društva št. 47 S. D. P. Z. Vsa ta društva in klub so položila lepe vence na krsto za zadnji pozdrav. Pogreba se je udeležilo velikansko število ljudstva, ki je prišlo iz raznih okolitev.

Pokojnik je bil doma iz fare Trata, nad Škofjo loko na Gorenjskem. V Ameriki je bil 15 let. Pred 11-timi leti je bil ustanovitelj socialističnega kluba št. 13 v Sygan, Pa., in letos je bil meseca februarja tudi usta-

novitelo socialističnega kluba št. 225. V teku vojne je bil 14 mesecev na francoski fronti.

Pokojni Andrej Dermota je bil temperamenten človek in neumoren agitator za socialistično stvar, kjerkoli se je nudila prilika. Globoki njegovi čuti, ki so izhajali iz razredne zavednosti za vse, kar je bilo delavskega, in nezadostni odmevi za prizadevanje, da se povzdigne ta stvar do svoje zaslužene veljave, to je do večje uspešnosti, so ga gnali brezdvomno v obup in v dejanje, ki ga je izvršil. Moralno odgovornost za njegovo dejanje nosijo brezdvomno vsi tisti indiferentni delavci, ki se vzlic prizadevanju socialističnih agitatorjev ne zganejo, ne le da bi jim pri tem nelahkem poslu pomagali, ampak jim delajo celo ovire.

Držanje mas, z ozirom na kolektivne interese po eni strani, in pomanjkanje duševnih in mnogokrat telesnih izprememb dotičnikov, ki vsposablajo mase za spoznanje teh interesov po drugi strani — iz česar sledi naravno tudi boji — vodi pri nekaterih posameznih agitatorjih do takih obupov in tragičnih koncev življenja, kot je bil slučaj pri pokojnemu Dermotu.

Vzlic svojemu blagemu značaju, pokojni ni mogel kontrolirati gneva, ki se je porajal v njegovi rahločutni duši, ko je videl na vseh straneh krivico, ki se godi delavskemu razredu. Zbirajoč se grmada vrh grmade takih neprenesljivih prizorov, odetih s plaščem delavske ignorance in brezbrizja, je bilo zanj preveč, jezovi njegove strpljivosti so se odprli in poplavili so vse upe. In tako je sklenil, da konča svoje življenje.

Pokojni Dermota ni prvi, ki je tako mislil in ravnal, kakor je. Mnogo jih je bilo pred njim, ki so končali pot na Golgoti na isti način. In kakor ne odobravamo samomorov, moramo jemati v poštev dejstvo, da se človek ne poslužuje takih korakov radi veselja ali za zgled, ampak vsled njegovega duševnega razpoloženja in vzrokov, ki so s tem v zvezi.

Za nas socialiste je pokojni Dermota vreden trajnega spomina kot sodrug, ki se je zavedal svojega razreda in se boril z njim v vseh bitkah; kot vojaka v naši bojni armadi, ki so mu strle današnje kapitalistične razmere in ljudska ignoranca dušo, in mu na ta način omračile um.

Andreja Dermote ni več med nami, njegov duh pa bo živel, dokler ne zasije za človeštvo boljša bodočnost.
N. v. p.

Organizacijski fond J. S. Z.

III. Izkaz.

Springfield, Ill.: Nabral in poslal sodr. Čopi: F. Besjak \$1; po 50c: P. Klobučar, M. Sajbert, J. Bervar; po 25c: J. Ovca, F. Golob, V. Golob, M. Marinčič, S. Goršek, L. Repovš, A. Kremžar, J. Goršek, ml., J. Aubej, A. Komac in J. Napotnik; M. Kline 20c; po 10c: A. Buri, O. Goršek, A. Darove. Skupaj \$6.50.

V zadnje mizkazu dne 15. junija\$118.63
V tem izkazu 6.50

Skupaj do 1. septembra 1921\$125.13
Tajništvo JSZ.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpštevajmo geslo: "V organizaciji je moč." —

POROČILO O RAZPEČANIH ZNAMKAH J. S. Z.

V MESECU JULIJU 1921.

Država	Mesto	Redne znamke	Dualne znamke	Prejemki	Gl. stanč. soc. stranke	Državljini in obč. državl. in obč. državl.
Ill.:	Springfield.....	3	6	\$3.00	\$0.90	—
	Chicago N. 224.....	7	3	3.15	1.00	—
	Chicago N. 1.....	30	—	9.00	3.00	\$9.13
Mich.:	Detroit N. 114.....	30	—	9.00	3.00	3.75
	Sidmore.....	8	—	2.40	.80	1.00
Ohio:	Girard.....	10	—	3.00	1.00	—
	Cleveland.....	20	20	13.00	4.00	6.25
Penna.:	Lloydell.....	19	—	5.70	1.90	—
	Wick Haven.....	16	—	4.80	1.60	—
Luzerne:	Luzerne.....	7	—	2.10	.70	—
	Hostetter.....	10	—	3.00	1.00	—
Republic:	Republic.....	13	—	3.90	1.30	—
	Herminie.....	13	4	5.30	1.70	—
Slovan:	Slovan.....	6	—	1.80	.60	—
	Meadowlands.....	10	—	3.00	1.00	—
Cuddy:	Cuddy.....	11	—	3.30	1.10	13.62
	Totals.....	213	33	\$75.45	\$24.90	\$30.74
Rednih znamk razpečanih.....						213
Dualnih znamk razpečanih 33 parov, je.....						66
Skupaj.....						279 članov.

V MESECU AVGUSTU.

Država	Mesto	Redne znamke	Dualne znamke	Prejemki	Gl. stanč. soc. stranke	Državljini in obč. državl. in obč. državl.
Ark.:	Pt. Smith.....	10	4	\$4.40	\$1.40	\$1.20
	Springfield.....	5	5	2.25	—	—
Ill.:	E. Moline.....	11	2	4.00	—	—
	Chicago 224.....	4	2	1.50	—	—
Mich.:	Virden.....	20	—	6.00	—	—
	Chicago 1.....	30	—	9.00	—	—
Ind.:	Nokomis.....	12	6	5.70	9.70	12.12
	Indianapolis.....	33	—	9.90	3.30	4.17
Iowa:	Madrid.....	12	—	3.60	1.20	1.20
	Detroit 214.....	30	—	9.00	3.00	3.75
Ohio:	Gross.....	15	—	4.50	1.50	1.50
	Girard.....	14	—	4.20	—	—
Penna.:	Glencoe.....	19	2	6.40	—	—
	Cleveland.....	40	—	12.00	7.80	8.37
Luzerne:	Forest City.....	11	2	4.00	—	—
	Greensburg.....	10	—	3.00	—	—
Slovan:	Lawrence.....	28	6	10.50	—	—
	Bon-Air.....	18	3	6.30	—	—
Slovan:	Aliquippa.....	20	10	9.50	—	—
	Herminie.....	16	8	7.60	—	—
Slovan:	Luzerne.....	5	—	1.50	—	—
	Sygan.....	2	—	.40	—	—
Slovan:	Wick Haven.....	16	—	4.80	—	—
	Avella.....	54	—	16.20	—	—
Slovan:	Cuddy.....	18	—	5.40	—	—
	Hostetter.....	10	—	3.00	—	—
Utah:	W. Newton.....	24	3	8.25	—	—
	Lloydell.....	47	—	14.10	31.10	38.87
Utah:	Murray.....	15	15	4.90	2.00	3.90
	Totals.....	549	68	\$179.65	\$61.70	\$74.92
Rednih znamk na roki dne 30. julija.....						467
Razpečanih v avgustu.....						349
Na roki dne 31. avgusta.....						399
Dualnih znamk na roki dne 30. julija.....						170
Razpečanih v avgustu.....						88
Na roki dne 31. avgusta.....						102
Izjennih znamk na roki dne 30. julija.....						194
Dano klubom v mesecu avgustu.....						9
Na roki dne 31. avgusta.....						138

Tajništvo J. S. Z.

VAZNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ, zboruje VSAKO TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dvorani društva Frostomisleci, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da s tem ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Prihodnja seja slov. socialističnega kluba št. 114, J. S. Z., se vrši 10. sept. (drugo soboto v mesecu), v klubovih prostorih na 1432 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se seje polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov.

Organizator.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Združena s Slovensko Narodno Podporno
Jednoto.
CHICAGO, ILL.

GLAVNI URADNIKI:

- Predsednik:** IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.
Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
1. Pom. taj.: FRANK PAVLOČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.
2. Pom. taj.: ANDREJ VIDRICH, R. F. D. 7, Box 4, Johnstown, Pa.
Blagajnik: JOSIP ZELE, 5602 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, Ohio.

NADZORNI ODBOR:

- Predsednik nadzor. odbora:** IGNATZ PODVAZNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.
1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 955 Addison Rd., Cleveland, Ohio.
2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBOR:

- Predsednik porot. odbora:** MARTIN OBERZAN, Box 135, West Mineral, Kans.
1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.
2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

- Dr. JOSIP V. GRAHEK,** 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.
 Glavni urad: 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

PROSVETA.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so ujudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovijo: Blas Novak, in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma oznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Iz gl. urada S. D. P. Z., združena s S. N. P. J.

Sklicanje združitvene konvencije.

V zmislu združitvene pogodbe je skupni združitveni odbor določil, da se takozvana združitvena konvencija prične dne 12. septembra 1921 ob 9. zjutraj v Clevelandu, Ohio.

To konvencijo ima sklicati glavni predsednik S. N. P. J. za vse organizacije, ki se združijo na podlagi potoma splošnega glasovanja sprejete združitvene pogodbe.

Glavni predsednik SNPJ. je tozadevno obvestilo oziroma sklic te konvencije priobčil v Prosveti dne 20. julija 1921, s katerim dnem je torej veljavno voliti delegate za to konvencijo.

Združitvena pogodba določa, da zamorejo biti na isti zastopana vsa društva vseh združenih organizacij, in sicer na način, da izvolijo društva, ki štejejo najmanj sto dobrostoječih članov enega delegata ona nad dvesto članov dva delegata in da se društva katera štejejo manj kot 100 članov zamorejo združiti z drugim bratskim društvom, ki šteje manj kot 200 članov v dosegu 100 oziroma 200 članov, da jim je na na tačin omogočeno izvoliti skupnega delegata. Društva, ki so tako združena, imajo pravico do delegata, kakor večja posamezna društva.

Razumljivo je, da se morejo združiti v svrhu izvoljenja skupnega delegata društva S. D. P. Z. le z društvom S. D. P. Z. in društva S. N. P. J. le z društvom S. N. P. J.

Volitve delegatov za to konvencijo se zaključijo z dnem 11. septembra, to je zadnji dan pred začetkom konvencije. Delegat ali delegatinja zamore biti vsak(a) dobrostoječ(a) član(ica).

Dnevnice in vozni stroški delegatov bodo pokriti iz upravnega sklada SNPJ. oziroma zveznih delegatov iz nabranega konvenčnega sklada, kateri je prenešen v upravni sklad SNPJ.

Na drugem mestu priobčam imenik društev po naselbinah in številom članov, kar zamore služiti raznim društvom kot navodilo v združevanju v svrhu volitve delegatov.

Blas Novak, tajnik.

Važno za delegatje SNPJ. in SDPZ.

ZDRUŽEVALNA konvencija S. N. P. J. in S. D. P. Z. se bo vršila v DVORANI SEVER & NAGODE (prejšnja Grdinaova dvorana) na 6021 St. Clair Ave. in ne v St. Clair kopališču, kot je bilo poročano.

Program pripravljalnega odbora za konvencijo bo priobčen v prihodnji številki, ker to danes ni bilo mogoče.

PONOVRNO prosim vse cenjene delegate in delegatine, da se kakor hitro mogoče prijavijo radi stanovanj. Vse one, ki želijo imeti hrano v S. N. Domu prosim, da mi to sporoče, da bo mogoče vse pravočasno preskrbeti.

Bratski pozdrav! Ludvik Medvešek, 1253 E. 60. St.

Rojaki pozor.

Banket v počast delegatom SNPJ in SDPZ povodom združitvalne konvencije se bo vršil v SOBOTO dne 17. SEPTEMBRA v dvorani Sever in Nagode (prej Grdina) na 6021 St. Clair Ave. Vse cenjene rojake najvjudneje vabimo, da se vdeleže v obilnem številu tega banketa. Vstopnice se bodo dobile do 13. septembra pri sledečih osebah: L. Medvešek v S. N. Domu ob pondeljkih, sredah in petkih od 7. do 8. ure zvečer, pri Fr. Černetu 6033 St. Clair Ave., pri Fr. Somrak — Elyria Auto Repair & Welding Co., 6524 St. Clair Ave., in uredništvu Enakopravnosti, za Coll. Pa v S. N. Domu na Holmes Ave., pri Vinko Blaškotu 643 E. 160 St. in v gostilni br. Modica pri mostu na E. 152. St. Preskrbite si vstopnice in pridite vsi na ta banket.

Vožnja z avtomobili po mestu se ne boče vršila v sredo 14. sept. ampak v nedeljo dne 18. septembra popoldne. Zbirališče avtomobilov pred S. N. Domom ob 2. uri popoldne. Za pripr. odbor L. Medvešek.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIJA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležujete sej. Pripeljte s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

John Kresse, 396—4th Ave.

Naznanjeni delegatje S. D. P. Z., združene s S. N. P. J. za združevalno konvencijo.

Štev. društva.	Sedež društva.	Ime in naslov delegata.	Ime in naslov namestnika.
4.	Lloydell, Pa.	Frank Bavdek, Dunlo, Pa.	
in			
11.	Dunlo, Pa.		
7.	Claridge, Pa.	Mihael Baloh, Box 212, Claridge, Pa.	J. Terbovc.
in			
146.	Penn Sta., Pa.		
16.	Buxton, Ia.		
in			
69.	Madrid, Ia.	Anton Demšar, 822 Woodlawn Ave., West Alis, Wis.	
in			
64.	Milwaukee, Wis.		
23.	Coketon, W. Va.	Frank Kocian, b. 272, Thomas, W. Va.	
25.	Rock Springs, Wyo.	Thomas Čadež.	
20.	Huntington, Ark.		
in			
33.	Jenny Lind, Ark.		
in			
46.	Alix, Ark.	Michael Pajk, box 63, Jenny Lind, Ark.	
in			
110.	Hartford, Ark.		
26.	Export, Pa.		
in			
105.	White Valley, Pa.	Matthew Torkar, Box 417, Export, Pa.	
in			
127.	Irwin, Pa.		
30.	Breezy Hill, Kans.	John Homec, box 160, R. R. 2, Mulberry, Kans.	John Roycht, R. R. 8, Pittsburg, Kans.
in			
66.	Yale, Kans.		
34.	Yukon, Pa.		
in			
39.	Darragh, Pa.	Frank Medved, Box 40, Yukon, Pa.	Frank Stermljan, Box 287, Herminie, Pa.
in			
75.	Wyano, Pa.		
in			
99.	Herminie, Pa.		
50.	Franklin, Kans.	Ant. Seljak, b. 56, Franklin, Kans.	Gasper Leskovitz, b. 289, Franklin, Kans.
35.	Lorain, Ohio.		
in			
37.	Barberton, Ohio.	Anton Miglich, 1705 E. 29th St., Lorain, Ohio.	
in			
57.	Wooster, Ohio.		
50.	Franklin, Kans.		
in			
85.	Skidmore, Kans.	Anton Seljak, Box 56, Franklin, Kans.	Gasper Leskovitz, Box 289, Franklin, Kans.
in			
119.	Jacks Ville, Kans.	John Miklave, Box 227, Frontenac, Kans.	Jacob Baloh, R. R. 8, Box 83, Mulberry, Kans.
in			
147.	Frontenac, Kans.		
51.	Cleveland, O.	Frank Budič in	
in			
62.	Cleveland, O.	Frances Terbežnik, 616 Bonna Ave.	
60.	Moon Run, Pa.	Michael Jerala, b. 117, Moon Run, Pa.	
65.	Staunton, Il.		
in			
86.	Livingston, Ill.	Joseph Vidmar, Livingston, Ill.	
in			
88.	Nokomis, Ill.		
68.	Clinton, Ind.	Frank Mazel, Box 614, Clinton, Ind.	Andrew Cizej, Box 404, Clinton, Ind.
in			
129.	Indianapolis, Ind.		
82.	Ringo, Kans.		
in			
92.	Girard, Kans.	John Lekše, R. R. 4, b. 230, Girard, Kans.	Anton Potisek, R. A. 4, b. 133.
83.	Cleveland, O.	Vincent Blaško, 643 E. 160th St.	
in			
126.	Cleveland, O.	Frank Vrabec.	
100.	Forest City, Pa.	Mathias Kamin, b. 491, Forest City, Pa.	
in			
134.	Vandling, Pa.	Joseph Korošec,	
116.	Willock, Pa.		
in			
125.	Burdine, Pa.	Anton Sotler, Box 212, Willock, Pa.	
117.	Broughton, Pa.	Michael Mali, b. 155 in John Gitnik, b. 186, Broughton, Pa.	

Tajniki društev, kateri še niso poslali imen in so delegatje izvoljeni. Društva, ki se združijo z drugim stopa na konvenciji. Ako katero društvo ni prejelo poveritve, ki voli delegata, naj si bode samostojno ali združeno, tro zastopal. Vsak delegat se bo moral izkazati s poveritvijo, kjer se dve društvi združita v svrhu izvolitve dveh delegatoma.

Združitevna, oz. tretja izredna konvencija S. O. Ohio, v dvorani Sever E. Nagode, 6021 St. Clair Ave.

naslovov delegatov, so prošeni, da to storijo kakor hitro društvom, naj vedno navedejo društva, ki jih delegat zadržuje naj dr. tajnik piše po njo v gl. urad. Vsako društvo mora izdati poverilnico delegatu, kateri bo njih družilnicami od vseh društev, katera bo zastopal. V slučaju delegatov, morata oba društva izdati poverilnici obema

N. P. J. se prične 12. dne v septembru 1921. v Cleveland. **Blas Novak**, tajnik.

Kaj je konstitucija.

Na zborovanju Bar Association je dejal Mr. Beck, da vlada na svetu brezzakonje in to trditev je podprl s statistiko zločinov. On vidi v konstituciji Zedinjenih držav glavno varuhinjo "za pravice posameznikov."

Konstitucija ne more zabraniti pocestnega ropa ali roba, ki ga izvršujejo seje direktorjev pri določanju cen.

Konstitucija sama na sebi ima malo moči. Odvisna je od v svilo oblečenih sodnikov, ki jo tolmačijo. Nekoč je konstitucija rekla, da se ne sme nihče utikati v zadeve suženjstva. Pozneje je premenila svoje mnenje. Potem je rekla, da se ne sme obdavčiti velikih dohodkov. Tudi v tem je pozneje premenila mnenje. Sedaj pravi, da ne smeš protektirati otrok v tovarnah pred izkoriščanjem. Tudi tu bo premenila svoje mnenje.

Ravno sedaj, s konservativno večino v vrhovnem sodišču, imamo konservativno konstitucijo. Ko pride prihodnji politični preobrat, čez dvanajst ali šestnajst let, bomo imeli radikalno vrhovno sodišče in radikalno konstitucijo. Pisane besede ne pomenijo ničesar, živ ljudje odločajo. To lahko potrdi duh carja, ali Louisa XVI., ali Charlesa I.

»Dva taka moža v vrhovnem sodišču, kot sta Brandeis in Holmes, pomenita več za osebno svobodo kakor karkoli drugega v konstituciji. Kajti ona dajeta mojenja manjšine in s tem ovirata konservativizem večine. — Arthur Brisbane.

Pisec gornjih stavkov ni socialist. On piše za Hearstovo časopisje, zakar dobi mnogo večjo plačo kot predsednik Zedinjenih držav ali člani zvezinega vrhovnega sodišča. Brisbane je najboljši plačan urednik na svetu in tudi najbolj znan urednik.

Propagira za vojno z Mehiko, kadar je Hearst jezen na mehiško vlado. Propagira za vojno z Japonijo, ker zahtevajo tako interesi, ki ga plačujejo. Piše proti Angliji, in vse to vrši na svoj poseben način.

Izmed vseh urednikov kapitalističnih listov pa napiše on vendar največ takega, ki navaja ljudstvo misliti. Marsikatera bridka resnica prihaja izpod njegovega peresa na račun tistega ljudstva, ki noče misliti.

Ob vrhovno sodišče se večkrat obregne. Gori citirani stavki so bili priobčeni v Hearstovih jutranjih listih 2. septembra. Socialisti vemo, kako vloga igra vrhovno sodišče. Čestokrat smo že pisali o tem. Toda socialistično časopisje ne doseže tistih mas kakor pa Hearstovo časopisje. Raditega imamo v vrhovnem sodišču konservativno večino in v Washingtonu konservativno vlado.

V izdaji Proletarca z dne 1. septembra smo zapitali: "... Če bi imeli v Washingtonu od zadnje jeseni socialistično vlado, bi se med tem časom še ne revidirala konstitucija. Ampak vsi zakoni, sprejeti v prid ljudstva, bi bili ustavni NA PODLAGI KONSTITUCIJE. Razlika je v tem, KDO je na vladi..."

Sodišča izvršujejo voljo interesov, ki vladajo. Zato se od sedanjih sodišč ne more pričakovati, da bi razsojala zoper interese, ki kontrolirajo vlado te dežele. Ljudje bi to razumeli, če bi zahajalo socialistično časopisje mednje v milijone iztisih. Ker ne, ne pomenijo točke v konstituciji o osebni svobodi in druge lepe reči ničesar, ker sodniki, ki jo tolmačijo, ne verjamejo v tako svobodo, v kakršno verujemo mi.

Jugoslovanska konstituenta bi lahko prejela najdemokratičnejšo konstitucijo na svetu. Nekateri celo trdijo, da je bolj demokratična, kot katerakoli konstitucija v Evropi. Recimo, da je. Ampak vlada, ki je na krmilu v Beogradu, jo bo tolmačila po svoje in tako bo konstitucija reakcionarna, dokler jo bodo tolmačili reakcionarji in izvajali reakcionarji.

Guglielmo Marconi je v nekem govoru dejal, da bomo v par letih lahko govorili z Londončani po brezžičnem telefonu. To bo velik korak naprej k zbliznanjem narodov. Tako evolucija tehničnih iznajdb pripravlja pot socialistični družbi, ki bo mednarodna.

Jugoslovanski vojni minister je prepovedal vojaštvu čitati "Slovenca" in "Domoljuba". Tudi klerikalni listi so nevarni (?) državi in vojski! Stvar bo kmalo poravnana, ker je predmet političnim kupčijam. Nekaj koncesij klerikalni stranki, pa bo zopet lojalna.

Zedinjene države imajo tudi poštno hranilnico. Toda ta institucija je prikrojena tako, da ni v nobenem oziru nevarna privatnim bankam. Obresti so bile samo 2 proc. Vlaganje je bilo omejeno. Tisoči pa so zahtevali, naj se uvede tak sistem, ki bo odpravil vse omejitve pri vlaganjih denarja na poštno hranilnico. Bankirji so nasprotovali. Sedaj pa so dovoili, da sme poštna hranilnica plačevati 3 proc. obresti, najvišjo svoto, ki je more vložiti posameznik, pa so zvišali na \$3,000. Poročilo dodaja, da te spremembe ne bodo škodile privatnim bankam, ker vlagajo v poštno hranilnico večinoma ljudje, ki ne zaupajo privatnim bankirjem. Na ta način bo prišel njihov denar iz skrivališč v promet, kar bo koristilo trgovini. Zares, pazno se varuje interese bankirjev, zelo malo pa se pazi na interese delavcev, ker so samo delavci in v praksi niso enakovredni državaljani.

Nihče ne more razvozlati te uganke: Zakaj delavci glasujejo za sodnike, ki kandidirajo na listi republikanske ali demokratske stranke, in potem, ko so izvoljeni s pomočjo delavskih glasov, izrekajo gorostasne obsodbe proti delavcem, kadar so v boju za izboljšanje svojega položaja.

Morda je ta odgovor pravilen: Delavci pljujejo v svojo skledo, ker so preignorantni v politiki, da bi znali kaj drugega.

Če ni ta rešitev uganke pravilna, potem mi ne vemo za nobeno drugo.

Če ne moreš storiti ničesar drugega na agitacijskem polju, pridobi ob priliki kakega novega naročnika Proletarcu. Morda bo pozneje ko bo spoznal socializem, postal dober agitator. S tem si z malo truda veliko storil za socialistično propagando.

Ako bi bili vsi tisti, ki zahtevajo Debsovo osvoboditev, organizirani v socialistični stranki, bi imeli moč, katero bo morali vpoštevati tudi ječarji v Washingtonu. Neorganizirana masa ostane masa, katero se nikjer ne vpoštevata.

Tajnik J. S. Z.:

Frank Petrich, 220 So. Ashland Blvd., Chicago, Ill.

Odbor slovenske sekcije:

Frank Alesh, Mary Aucin, Vincent Cainkar, Philip Godina in Frank Zaitz.—Philip Godina, tajnik slov. sekcije; Vincenc Cainkar, blagajnik; Frank Zajec, zapisnikar.

Nadzorni odbor slov. sekcije:

Frank Gottlicher, Mary Udovich.

Odbor srbske-hrvatske sekcije J. S. Z.:

Sava Bojanovic, Peter Kokotovich, Milan Lucic in Mitar Sekulich.

Nadzorni odbor J. S. Z.:

Od slov. sekcije: F. S. Tauchar in Frank Udovich.

Upravni odbor Proletarca:

Frank Udovich, predsednik; Frank Alesh, tajnik; Philip Godina, blagajnik; Frank Gottlicher in F. S. Taucher, nadzornika.

Vse informacije in tiskovine za ustanovitev socialističnih klubov daje tajništvo J. S. Z.

SLOVENSKI AKTIVNI KLUBI:

- 83, Fort Smith, Ark. — Tajnik Frank Gorenc, R. 1, box 208, Bonanza, Ark.
- 1, Chicago, Ill. — Tajnik Frank Zaitz, 2124 S. Crawford Ave.,
- 4, LaSalle, Ill. — Tajnik Venc. Obid, 438 La Fayette St.
- 47, Springfield, Ill.—Tajnik Frank Besjak, 1974 S. 17 St.
- 50, Virden, Ill. —Tajnik Frank Stempihar, R. F. D. 41, Box W.
- 228, Republic, Pa. — Tajnik Frank Grahc, Bx 206.
- 128, Nokomis, Ill. — Tajnik Ernest Krušič.
- 201, Auburn, Ill. — Tajnik Leop. Sveglisch, Bx 302.
- 219, E. Moline, Ill. — Tajnik Jus. Zajec, Box 815.
- 224, Pullman, Ill.—Tajnik Peter Vrhovnik, 60 E. 104th St., Chicago, Ill.
- 227, Farmington, Ill. — Tajnik Matt Komatz, Mox 571.
- 25, Indianapolis, Ind. — Taj. John Vivoda, 740 Haugh St.
- 217, Madrid, Iowa. — Tajnik Frank Omerca, R. 2, Box 32A.
- 81, Skidmore, Kans. — Tajnik Val. Wirtich, R. 3, Box 261, Columbus, Kans.
- 157, Gross, Kans. — Tajnik Ant. Sular, Box 104.
- 114, Detroit, Mich.—Tajnik Jos. Anžiček, 1432 E. Ferry Av.
- 22, Chisholm, Minn. — Tajnik Jos. Ule, 200 S. 3rd Ave.
- 2, Glencoe, Ohio. — Tajnik Ign. Zlemberger, Box 12.
Redne seje vsako 3. nedeljo popoldne pri sodrugu N. Zlembergerju.
- 27, Cleveland, O. — Tajnik Leo. Poljšak, 6710 Bliss Ave. Frank Mack, organizator. Seje vsako drugo in četrto nedeljo ob 2. uri popoldne na 6409 St. Clair Ave.
- 49, Collinwood, Pa. — Tajnik John Prudich, 1276 East 168th Street.
- 222, Girard, O — Tajnik Frank Kramar, 1020 State St.
- 10, Forest City, Pa. — Tajnik John Murnich, Box 408.
- 13, Sygan, Pa.—Taj. Frank Pustovrh, Bx 86, Morgan, Pa.
- 32, W. Newton, Pa.—Tajnik Jos. Zorko RFD. 2, Box 114.
- 69, Herminie, Pa. — Tajnik Ant. Zornik, Box 202.
- 118, Canonsburg, Pa. — Tajnik Pavel Cesnik, Box 238.
- 5 So. Fork Pa. — Tajnik Jos. Govekar, Box 565.
- 167, South View, Pa. — Tajnik Anton Rupnik, Box 55.

- 176, Wick Haven, Pa. — Tajnik John Bizelj, Box 4.
- 178, Hostetter, Pa. — Tajnik John Arh, Bx 162, Whitney, Pennsylvania.
- 181, Lloydell, Pa. — Tajnik Ant. Grbec.
- 182, Meadowlands, Pa. — Tajnik Leonard Lennasi, Bx 563.
- 184, Lawrence, Pa.—Tajnik John Terčelj, Box 161.
- 211, Allquippa, Pa. — Tajnik Anton Groznik, L. Bx 183.
- 214, Greensburg, Pa.—Tajnik Florian Ausec, R F D 7, bx 12.
- 218, Lazorne, Pa. — Tajnik John Matichich, 376 Miller St.
- 220, Bon-Air, Pa. — Taj. Peter Bukovec, Box 734, Cosemaugh, Pa.
- 221, Irwin, Pa. — Tajnik J. R. Sprohar, R. 2, Box 135.
- 223, Cuddy, Pa. — Tajnik Andr. Gabršek, Bx. 129.
- 225, Avella, Pa. — Tajnik Dom. Feltrin, Bx. 136.
- 226, Murray, Utah. — Tajnik Vencel Branisel, R. D. 7, Bx 2.

SRBSKI KLUBI:

- 20, Chicago, Ill. — Tajnik L. Golo, 2306 Clybourn Ave. Avenue.
- 210, Detroit, Mich. — Tajnik Peter Belamarich, 1432 Ferry Avenue E.

POSAMEZNI ČLANI (at large):

- John Teran, Ely, Minn.
- Frank Rolich, Hudson, Wyoming.
- John Rezelj, W. Allis, Wis.
- John Petrich, Youngstown, O.
- Frank Smerdu, Moline, Ill.
- Frank Bataic, Forest City, Pa.
- Frank Lipar, Trommald, Minn.
- Frank Knafels, Edmond, Okla.

Eksekutiva Ameriške delavske federacije je sklenila iti v pregovore z Amsterdamsko Internacionalno strokovnih delavskih unij za zopetno pridruženje A.D.F. k imenovani Internacionalni. S. Gompers je poslal eksekutivi Amsterdamske Internacionale komunikacijo, v kateri ji priporoča, naj modificira svoj radikalen program, da bo mogla v njo pristopiti tudi A. D. F. Gompers vidi okoli sebe same radikalne strahove. Mož je star, ne toliko po letih, kakor po svojih nazorih o radikalizmu v delavskem gibanju. Za A. D. F. je nesreča, da ji načeljuje tak človek. Toda med delavstvom mora zavladati nov duh, kajti dokler ne bo, bo Gompers ohranil svoj odločilni vpliv na taktiko svoje organizacije.

Eksekutiva Ameriške delavske federacije je sklenila organizirati stalen "nestrankarski" odbor, ki bo vodil politiko A. D. F. Sedaj je imela tak odbor le ob volitvah. "Nestrankarski" odbor A. D. F. za politično akcijo bo šel po stari poti Gompersove politike. Priporočal bo v razne urade "delavske" prijatelje brez obzira, kateri stranki pripadajo, in vodil bo boj proti delavskim neprijateljem. Kadar pravi Gompers, "brez obzira, kateri stranki pripadajo", ima on v mislih le republikansko in demokratsko stranko. Socialiste smatra za sovražnike strokovno organiziranega delavstva v A. D. F., zato jih njegov "nestrankarski" odbor ne bo podpiral. Kljub temu bodo socialisti zavladali v A. D. F., ali pa v nekaj letih sploh ne bo te federacije, ker bo bila na ostarelosti vsled starokopitnosti.

Debs je v ječi. Bankirji, ki so prevarili ljudstvo za stotisoče prihrankov, prihajajo na prosto po nekaj mesecih zapora, ako jih sploh zapro. William J. Cline, pomožni blagajnik Auburn državne banke je bil izpuščen, in deluje se za oprostitev drugih uradnikov imenovane banke, ki so vzeli dva tisoč vlagateljem nad četrto milijona prihrankov. Med vlagatelji je nastala radi tega veliko razburjenje, ki so na svoji seji ostro obsojali elemente, ki so izposlovali oprostitev. Well, taki bankirji niso nevarni sedanjemu družabnemu redu, vsaj po nazorih sodišč. Toda so nevarni, kajti mnogo ljudi prihaja vendar šele ob takih izkušnjah do spoznanja, da se veliki tatovi izpuščajo, "mali se obešajo", ljudje, ki hočejo odpraviti te nezdrave razmere, pa morajo sedeti v ječah, ker so nevarni sedanjim institucijam.

Nemčija je končno sklenila mirovno pogodbo tudi zedinjenimi državami, katere so bile v tehničnem pomezu besede še vedno v vojnem stanju. Nemčija pa potrebuje mir doma, katerega ji kale monarhisti. Zbirajo se okoli reakcionarnih kajzerjevih militaristov in pripravljajo manifestacije, ki dražijo delavstvo. En čas so jih slavili toleriralni, sedaj pa prirejajo nasprotno demonstracije, pri katerih prihaja do spopadov z monarhisti. To ni zdravo. Fašizem dobiva ugodna tla tudi v Nemčiji. To je nova epidemija, ki se širi iz Italije po vseh državah. V "fašizem" verujejo reakcionarni elementi, ki jim je nasilje edino orožje za potlačevanje novih idej. Tudi v Jugoslaviji se opaža. Ampak vse bo prešlo, ideje socializma pa bodo ostale.

"Edinost", v katero maže "oče" Kazimir, je baje došla dovoljenje, da sme zopet obiskovati kraljevino SHS. Kazimir pravi, da se je začudil, da smatra beograjska vlada Edinost za list, ki je nevaren Jugoslaviji. To je skrat, da se ni zlagal, kajti res se je bilo čuditi. Sedaj, ko so spoznali, da ji ni "nevaren", gre lahko zopet preko jugoslovanske meje. Saj je Zakrajšek storil kolikor je mogel, da ima Jugoslavija tako formo vlade, kakršna je sedaj. Bil je med najglasnejšimi propagatorji za krfsko deklaracijo in eden najboljalnejših slovenskih duhovnikov v Ameriki srbski dinastiji. Sedaj pa tako nevaležnost. Sicer so nekateri trdili, da je bil v tem času lojalni tudi Habsburžanom; igral je na dve karti. Če bi izgubil v Beogradu, bi lahko našteval svoje zasluge za Habsburžane. Preskrbel si je za oba situacija, kar je iz bizniškega stališča pravilno. Zato Kazimir tudi dobro izhaja.

CENIK KNJIG

ki jih ima v zalogi Proletarec:

Leposlovne knjige, romani, povesti in črtice.	
Prva leta. (Milan Pugalj)	1.00
Spanova kobila. (Jos. C. Oblak)65
Črna gnezdo. (Vladimir Levstik) vezana v platno ..	1.00
Črneke povesti. (Florijan Golar)75
Lejdelci. (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno ..	1.75
Infasa. (Leonid Andrejev), drama v štirih dejanjih ..	.60
Judica Agićeva. (Ka. Šandor-Gjalski), povest, 360 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.30
kg. (P. Chochołoušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana \$1.10, vezana v platno	1.60
Vitez iz Rdeče hiše. (Aleksander Dumas star.), zgodovinski roman, 504 strani, broširana \$1.00, vezana v platno ..	1.50
Blavica. (L. E. Tomić), povest, 330 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.30
Don Correa. (G. Keller), roman30
Študentske razprave, politični in gospodarsko socialni spisi, učne in druge knjige in brošure.	
Za staro pravdo. (Fran Erjavec)60
Šel jezik. (Dr. Joža Glonar), znanstvena razprava o slovenskem jeziku50
Slovenski pravopis. (Dr. A. Breznik)50
Življenjski biografi. (J. Howard Moore, prevel I. M.) ..	1.50
Študentska vojna in odgovornost socializma. (Etbin Kristan) ..	.80
V novo deželo. (Etbin Kristan)30
V novi klerikalizma. (Liberatus)20
Estonska cerkev in socializem.30
Edo uničuje proizvajanje v malem.20
Sejal knjižnica. (Dva snopiča) in "Naša bogastva" ..	.10
Študentska prodajalna ali konsum10
O konsumnih društvih15
Rarno.	
Najnovejša informacije o dobavi državljanstva Zedinjenih držav40
Spoved papeža Aleksandra VI.20
Ameriški družinski koledar, vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 1920, 65c; letnik 1921 mehko vezan 75c; vezan v platno	1.00

"Proletarec", vezan, letnik 1919, \$6.00; vezan, letnik 1920

Angleške knjige.

100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota

The Brass Check. (Upton Sinclair). Študija ameriškega žurnalizma, broširana 60c; vezana v platno

The Profits of Religion. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese

"Debs, His Authorized Life and Letters". (David Karsner), vezano v platno

King Coal. (Upton Sinclair). Povest iz zadnjega štrajka coloradskih premogarjev, vezana v platno

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštno znamke.

PROLETAREC,

3639 W. 26th St.

Chicago, Ill.

JESEN SE BLIŽA.

Sprememba letnega časa prinaša enake sitnosti vsako leto. Začenja se s slabim tekom, zaprtjem, slabostjo in utrujenostjo. Ali Ti je znan stari pregovor: Unča previdnosti stane manj kakor funt skrbi? Vzemite Trinerjevo grenko vino in to Ti bo pomagalo v tem nevarnem času, ko se spreminja letna doba. Povrnite Ti bo dober tek, odpravilo zaprtje, neprijetno počutje in slabost ter Ti zopet povrnilo dobro voljo. Živčni revmatizem v členkih ter neuralgija spada tudi med jesenske bolezni. Poiskusi Trinerjev Liniment in prepričaj se boš, da je to zdravilo uspešno sredstvo proti vsem takim in podobnim mukam. V tem letnem času se tudi pogostoma pojavlja prehlajenje, glavobol, kašelj, bronhijalni katar itd. Ne odlašaj, temveč začni uporabljati Triner's Cough Sedative. Za vnetje v grlu pa je najboljšo sredstvo Trinerjev Antiputrin. Tvoj lekarnar ali trgovec z zdravili ima vsa ta sredstva v zalogi.

VSÍ NA JAVEN SHOD,

lel ga sklicuje

Slovenski Soc. klub št. 27, J. S. Z.

v Clevelandu, O.

SHOD SE VRŠI

v torek dne 13. sept. ob 7:30 zvečer

v Božeglavovi dvorani, 6006 St. Clair Ave.

Nastopili bodo razni govorniki, med drugim sodrug J. Jauh, kandidat za mestnega odbornika, F. Petrič, gl. tajnik J. S. Z., J. Oven, J. Zaverčnik, urednik Prosvete, Fr. Zajec, urednik Proletarca, in drugi.

Slovensko delavstvo in delegate združevalne konvencije vabimo, da se tega shoda udeleže v obilem številu. Vstopnina prosta! —Odbor.

Severova zdravila yzdrzujejo
zdravje v družinah.

Nervozne, oslabele žene,

ki trpe na bolečinah v križu, v bokih ali na stranah, na senzaciji, ki tlačijo človeka k tlom in dela v spodnjem telesu težo, na glavobolu in neredu pri naravnih funkcijah, dobe od pomoč, ko vzamejo

Severa's Regulator

(Severjev Regulator). Priporočen je za zdravljenje tistih posebnih lastnosti neredov in hiranja, ki so jim podvržene ženske. Dobite ga pri svojem lekarju še danes.
Cena \$1.25.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

Ako si želite nabaviti knjige socialne, povestne ali kake druge vsebine, jih naročite od Proletarca. Eventualni dobiček od prodaje knjig se porabi za pokrivanje stroškov pri listu.

Telefon Canal 4340

Jugoslovanska trgovina s cveticami

V trgovini vedno sveže cvetlice za plese, svatbe, pogrebe itd.

Imamo zaprte in odprte avtomobile za krste, poroke, pogrebe in za vse druge potrebe.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Med Throop in Blue Island Ave.

"THE MILWAUKEE LEADER"

Največji Ameriški socialistični omevnik.

Naročnina: \$6.00 za celo leto, \$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 532 Chestnut Street, MILWAUKEE, WIS.

Slovenem priporočamo
v posečanje

KAVARNO MERKUR

3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S. R. Z. in Proletarca.)

Dobra kuhinja : : : : :

: : : : : Dobra postrežba.

KARL GLASER, imeitelj.

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
Illinois.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

CARL STROVER LAWYER and COUNSELLOR

133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.

Telefon: Main 3989.

Za boleznin in bolečine

PAIN-EXPELLER

Tvorniška znamka reg. v pat. ur. Zdr. št.

Prijatelj v Potrebi

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim rokrajskim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel s starim krajem,

obrnite se na trdko

ZAKRAJSEK & CESAREK

70-9th AVE.

NEW YORK, N. Y.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

FARME

V PINETOWN, NORTH CAROLINA

ZA POJASNILA PIŠITE:

A. H. SKUBIC & CO., PINETOWN, N. Carolina.